

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Commentariorvm, Ac Dispvationvm In Primam Partem
Sancti Thomæ Tomvs ...**

Complectens ad viginti sex Quæstiones priores, centum & septem
Disputationes in Capita diuisas

Vázquez, Gabriel

Antverpiæ, 1621

De varijs nominibus gratiæ operantis, & cooperantis. c. 9.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-80983](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-80983)

preced. testimonio; sed poni pro particula, quod, quare non facit hunc sensum; ad hoc vt velimus, voluit deus nos cum ipso concurrere, quasi ad hunc finem volendi, non solus ipse, sed etiam nos voluntatem nostram preparamus, & disponamus. Hoc enim solus prestat, vt in precedenti testimonio dixit illis verbis, vt velimus sine nobis operatur. Sed sensus est, quod velimus, suum esse voluit, & nostrum. Quod in alio loco superius allegato dixit: cum autem volumus, nobiscum operatur. Deinde obiecta in hoc secundo testimonio, verbum illud, volumus, non esse preteriti temporis subiuncti modi, scilicet, volueris, sed futuri perfecti eiusdem modi, volueris, primum, quia alioqui sensus constare non posset cum communi doctrina Augusti. & cum ijs, quae in ea quest. docet, & iam retulimus, si enim dixisset Aug. quod iam antea voluerimus, solus prestat, excluderet cooperationem nostram a consensu libero in nobis preterito, in quo absque dubio gratia ipsa iam nobiscum operatur. Tum etiam quia si, voluerimus, esset temporis preteriti, non dixisset Augustinus, solus prestat, sed solus prestat. Dicit ergo de presenti, quia deus semper prestat id quod quique in futurum est voluitur. Quod ergo nos in futurum voluitur sumus, ipse prestat. Adde, quod ipse satis explicat, se tantum loqui de preparatione, & dispositione ad volendum, cum dixit, quod autem voluerimus, solus prestat: subiungit enim statim: id est posse bene agere, & semper bene vivere, hoc scilicet prestat. Cum ergo dicat, potestatem bene viuendi a solo Deo esse, iudicat id, quod hactenus diximus, preparationem, & dispositionem, scilicet voluntatis, quae fit vocatione secera, a solo Deo esse, & ad solam gratiam operantem referri.

Hinc facile patet sensus Apostoli ad Philipp. 2. Deus est qui operatur in nobis, & velle, & perficere pro bona voluntate. Sed de illo, ad Rom. 9. Non est volentis, neque currentis, &c. Pauca dicamus. Hunc locum sic interpretatur Nazian. orat. 21. num. 8. Chrys. & ceteri Patres Graeci in illa verba Pauli citata vt dictum sit, non nostrum, sed solius Dei miserentis esse, cor hominis emolliiri, & non indurari. Quia sola voluntas non sufficit, nisi dei gratia adiuuetur. Verum hanc expositionem suppresso auctoris nomine impugnat Aug. in Enchirid. c. 22. & primo illo lib. ad Simplicianum q. 2. paulo ante citata, eo quod si ea esset veritas, eadem ratione dici posset, non est Dei miserentis, sed hominis currentis, & volentis, quia nisi voluntas humanae gratiae respondeat, non emollietur: quo circa diuina gratia sola non sufficit. Dicit ergo Augustinus, ideo dictum a Paulo, non esse hominis currentis, & volentis, sed dei miserentis, quia aliquid solus deus operatur, non volente homine, neque currente: vade prouenit vt cor eius emolliatur, & respondeat, nempe vocationem altam, atque secretam. Verba Augusti, iam supra retulimus in hoc capite, ideo ea repetere necesse non est. Qualis autem sit illa vocatio, ratione cuius dicitur Deus misereri, preparare voluntatem, & facere, vt velimus, cap. vlt. dicemus.

Ceterum contra id, quod ex lib. de gratia & lib. arbit. cap. 17. adduximus, aliqui obijciunt hoc modo. Augustinus ibi non dixit, Cum autem volumus, nobiscum deus operatur, sed ita, Cum autem volumus, & sic volumus, vt faciamus, nobiscum operatur. Non ergo quauis voluntas, sed illa solum, quae exterijs operatur, ex sententia Augusti, pertinet ad gratiam

cooperantem. Distinxerat autem eo loco duas voluntates, alteram parua, hoc est inefficacem, qua desideramus bene operari, sed nondum efficere volumus, & hanc dixerat esse etiam a Deo operante: aliam vero robustam, & efficacem, qua quis ad opus procedit, & hanc dicit nobiscum effici a Deo. Et quis (inquit August.) istam est parua dare cooperantem, nisi ille, qui preparat voluntatem, & cooperando perficit, quod operando incipit. Atque hoc pacto defendere ad huc nituntur modum philosophandi Gregor. At in applicationem nempe illam ad consentum, esse a solo Deo, siquidem soli Deo cooperanti tribuitur consensus voluntatis, non quicumque, sed efficax, & qui tendit ad opus.

Ceterum modus, quem Gregorius excogitauit, & recentiores non pauci sequuntur, hac via defendi nequit. Ille namque non putauit, applicationem ad consentum esse aliquem actum voluntatis, & consentum liberum, qualis est voluntas illa parua, seu inefficax: sed in singulis actibus voluntatis, quibus libere consentimus, & mereri possemus putat esse priorem illam applicationem: quare in illa parua voluntate, etiam Gregor. concedit applicationem illam priorem. Deinde Augustinus non solum dicit, facere deum, vt velimus; sed etiam, vt faciamus. Ergo non solum dicitur ratione paruae, & inefficax voluntatis facere, vt velimus; sed etiam ratione robustae, & efficacis: illa enim inefficax, & parua voluntas non facit, vt faciamus, neque ad efficacem mouet: ac proinde non potest esse applicatio, quam committitur Gregor. Arim.

Augustinus igitur eo loco solum dicit, illam parua voluntatem esse etiam a Deo operante, qui cooperando perficit, quod operando incipit. Est enim illa voluntas parua a Deo operante per vocationem; sicut etiam efficax hoc modo dicitur esse etiam a Deo operante. Ob id tamen, non negat August. in ea parua voluntate, cum adest consensus, esse etiam gratiam cooperantem, sed solum dicit esse a Deo operante; ne aliquis periret, illam esse solum a nobis, non a deo.

Ex dictis manifeste constat, rejiciendam esse sententiam Andree de Vega, lib. 6. super Concilium Trident. c. 7. cum ait, multa nos operari aliquando, quibus ad iustificationem disponimur, sine gratia operante, solo auxilio gratiae cooperantis. Haec enim sententia in primis aduersatur Concilio Auracano 2. canone 9. vbi dicitur: Quoties enim bona operamur, deus in nobis, atque nobiscum, vt operemur, operatur. illud, in nobis, denotat gratiam operantem; illud, nobiscum, denotat cooperantem, vt ca. notauit. Aduersatur etiam August. lib. de gratia, & lib. arbit. c. 16. Sine illo operante, vt velimus; vel cooperante, cum volumus; ad bona pietatis opera nihil valeamus. Quibus verbis non significat alterum illorum sufficere; sed alterum vt velimus; alterum vero cum iam volumus. Et sane in operibus gratiae; quae cumque illa sit, cum fieri nequeant sine pia cogitatione; quae non fuit in nostra potestate: ita necessaria est gratia operans; sicut cooperans: imo ipsa sancta cogitatio utroque modo vocatur gratia; vt supra a nobis explicatum est.

CAPVT IX.

De varijs nominibus gratiae operantis, & cooperantis. Actenus ex Patribus satis ostendimus; quid sit gratia operans: & cooperans. Superest

Augustin.

Gregor.

Expl. canum verba Aug.

Vega.

Con. Auro.

Augustin.

36.

nunc, ut de varijs nominibus, quibus vtraque gratia nuncupari consuevit, aliquid dicamus. Primo igitur gratia illa omnium prima, sancta nimirum cogitatio, & vocatio, dici solet gratia operans, vel potius, ut loquitur Augustinus, dicitur gratia, quam Deus in nobis, sine nobis operatur: nusquam enim legimus, Augustinum vocasse gratiam operantem, & cooperantem, sed quam Deus in nobis operatur sine nobis, aut quam operatur nobiscum. Dixit autem, quam sine nobis Deus operatur: non quia sine nobis efficientibus illam efficiat, ut putavit Vega, neque quia sine præcedenti voluntate, ut docuit Driedo; sed quia communi, & vulgari modo loquendi ea dicuntur in nobis sine nobis fieri, quæ sine nostro consensu, vel ante illum sunt: vocatio autem est huiusmodi: nam iuxta doctrinam S. Th. 1. 2. q. 1. a. 1. alia dicitur actio hominis, alia actio humana, aut hominis, ut homo est. Sola autem actio libera dicitur humana, aut hominis, ut homo est: quia in ea peculiaris modus operandi hominis, & rationis, nempe cum indifferentia rellucet: in alijs vero solum inuenitur modus operandi cum determinatione ad vnam partem, qui est modus nature non rationis.

S. Thomas.

Ad Rom. 7.

37

Hoc modo loquendi vitur Paulus ad Rom. 7. ubi de subitis motibus non solum carnis, sed etiam voluntatis dicit: *Iam non operor illud, sed quod habitat in me peccatum*: non alia certe de causa, nisi quia tales motus in nobis excitantur antequam illo modo consensum illis præbeamus. Considerat enim Paulus eo loco in vnoquoque nostrum duos homines, alterum exteriorem, & spirituales, qui libere operatur, & attendit ad æternas regulas, & rationes, easque considerat: illum vero vocat animalem, qui sine libertate in id, quod placet, toto impetu fertur: & quia interior, & liber præcipuus est, ideo quæ sine illo fiunt in nobis, sine nobis simpliciter fieri dicuntur, & nos illa simpliciter non operari. Huiusmodi est vocatio, sancta nimirum cogitatio, & primus bonus motus, quæ non sunt in nostra potestate.

Gratia cooperans quæ & cur sit vocatur.

Secunda vero gratia est cooperans, vel quam Deus nobiscum operatur. Hæc autem esse in quouis nostro consensu libero, etiam primi actus voluntatis circa finem, hæcenus satis probatum est testimonijs patrum, qui in omni consensu dicunt, nos diuine gratiæ esse cooperatores, & illam etiam nobiscum operari, ut ita contra modum explicandi Driedonis, & aliorum habeamus non solum gratiam cooperantem esse in secundo actu voluntatis circa media, aut in opere exteriori; sed etiam in primo consensu interiori circa finem: id quod ex testimonijs Augustini perspicuum etiam est. Nunc ergo dicitur gratia cooperans, aut Deus eam nobiscum cooperari, quia iam interior homo noster consensu libero Deo cooperatur, dum gratiæ ipsius libere consentit.

Secundo prima gratiæ, videlicet sancta cogitatio seu vocatio, dicitur gratia præueniens: quia præuenit nos, non quia præueniat omnem nostram operationem (illa enim gratia est vitalis quedam nostra operatio suapte natura, & essentia à nobis pendens, & ita sine nostro consensu fieri nequit) sed quia præuenit omnem operationem liberam. Quare sicut dicitur in nobis sine nobis fieri, hoc est, sine nostro libero consensu; ita etiam dicitur nos præuenire, hoc est, nostrum liberum

consensum. Secunda autem gratia vocatur comitans, quæ cooperans quoque appellari solet: quia iam nos, id est, nostrum liberum consensum conferimus: nam nec illa sine consensu nostro: nec consensus noster sine illa est.

Tertio hæc eadem ratione, ut diximus c. 2. prima illa gratia dicitur infusio, seu inspiratio, quia quod nobis infunditur, aut inspiratur, videtur omnino ab extrinseco in nobis fieri: & quia prima gratia est huiusmodi, si cum consensu nostro comparetur, sine quo dicitur nobis conferri: idcirco dicitur nobis, sine nobis infundi, aut inspirari. At secunda gratia dici potest gubernatio, quia cum eam nos cooperemur, recte dicitur ea gubernari.

Quarto denique prima gratia appellatur excitans, quia veluti fungitur munere excitantis aliquem à somno. Nam voluntas nostra, quæ est in somno desidia, aut peccati, clamore vocationis, & sanctæ cogitationis excitatur, & sicut excitatio sic sine consensu dormientis, sic etiam fit gratia excitans in nobis, sine nostra libertate. Hæc gratiæ munus inuenitur in illo Apocal. 3. *Ego sto ad ostium & pulso: si quis mihi aperuerit, intrabo ad eum. & cenabo cum illo. Stare ad ostium, & pulsare, scilicet per sanctam cogitationem, solus dei est, & ad excitantem pertinet. Secunda vero gratia dicitur adiuuans, quæ iam ab eo incipit motu, quo quis aperit ostium cordis sui, & excitatus à somno, vocanti libere respondet: & denotatur illis verbis: *si quis aperuerit intrabo, & cenabo*, non solus, sed cum eo. Idem etiam denotatur ad Ephelios 5. *Surge, qui dormis, & exsurge à mortuis*. Ad hoc enim vocat, & excitat gratia Dei, ut à somno furgamus. Liber autem paucis hinc locū Pauli interpretari, eo quod licet primo aspectu nullam præferat difficultatem: si tamen contextum penitus attendamus, difficilis est. Notat igitur in primis Hieron. hanc sententiam, quam citat Paulus tanquam alicuius antiqui scriptoris, in nullis Hebræorum voluminibus reperiri: quare existimat, eam esse vulgatam aliquam sententiam: quæ in ore hominum verfabatur: quamque Paulus sua auctoritate canonicam effecerit: ut autem eam explicemus, contextum expendere opus est. Dixit Paulus, *omnia autem, quæ arguuntur a lumine manifestantur: omne enim, quod manifestatur, lumen est*: nempe mala opera infidelium, quæ supra enarrauerat: hæc igitur dixerat manifesta fieri à filijs lucis, hoc est, à filijs fidelibus, quos vocat filios lucis, dum eorum bonis moribus reprehenduntur, & arguuntur. Sequitur statim, *Propter quod dicit, Surge, qui dormis, hoc est, exproscite, qui somno peccatorum detinetis: & exsurge à mortuis*, hoc est, à morte peccati: & *illuminabit te Christus*, hoc est, & vita tua secundum normam, & legem Christi, quæ est fructus lucis, & veræ fidei, illustrabit, & reuelabit turpitudinem proximi tui, ut videatur ab alijs, & arguatur, quæ propter tenebras ignorantie non apparebat.*

Observandum autem est, verbum, *illuminabit*, hoc loco non denotare id, quod communiter significat: nempe id, quod illustrari a lumine quomodocumque: sicut accidit corpori, quod non habet in se nativum lumen, neque ita in se illud recipit, ut alia illuminare possit: sed sicut in eadem Epistola proxime antea accepit Paulus lumen pro eo quod est illuminatum, & illustratum, cum inquit, *omne enim quod manifestatur, lumen est*, hoc est, illuminatum,

natum, & illustratum; ita etiam contra in citata sententia accepit illuminari pro eo, quod est fieri ita luminosum, ut illuminare etiam possit: tamen si recepto lumine ab alio: sicut speculum, quod per refractionem, aut sicut luna, quae recepto lumine à sole illuminare potest, & detegere ea, quae in tenebris erant. In Graeco est, *ἡ ἐπιφάνεια τοῦ ἁγίου*: ac si verbum pro verbo reddas, & illucelcet, seu orietur tibi Christus: & sensus eodem recidit. Cum enim dicitur, *orietur tibi Christus*, intelligitur ut lumine suo tibi communicato, sicut lunae communicatur à sole, recte possis alia illustrare, & de tenebris peccatorum eruta manifestare, factus speculum diuinae lucis. Nam alio etiam modo dicuntur peccatores illuminari: nempe dum à lumine honestae vitae fratrum suorum eorum peccata deteguntur, & arguuntur. Porro mihi non probatur aliorum expositio, qui illud, *illuminabit*, referunt ad propriam turpitudinem eorum, qui illuminantur, ut scilicet sit; illuminabit turpitudinem tuam, ut eam videre possis, hic enim sensus non congruit ijs quae supra dixerat paulus: nimirum turpia facta filiorum tenebrarum manifestari, & detegi à vita honesta filiorum lucis.

Urgitur ad nostrum institutum redeamus, gratia illa secunda dicitur gratia adiuuans, eo quod surgere à somno non est solius surgentis, sed eius, & excitantis ipsam. Aperire etiam ostium, saltem in spiritualibus, non est solum consentientis, sed pulsantis, & excitantis: ad utrumque enim gratia requiritur. Id autem manifestum erit, si ostenderimus, utrum vna & eadem res dicatur gratia operans, & cooperans; praeueniens, & comitans; excitans, & adiuuans, inspirans, & gubernans, an non. Ex quibus omnibus facile etiam contra praedictas opiniones intelligemus, quomodo in quouis consensu libero, etiam circa finem, sit in nobis gratia cooperans, & adiuuans, & comitans, & gubernans: at vero operans, & excitans sit in sola cogitatione, non autem in illa applicatione, quam posuit Gregorius, quae nec est secundum mentem Patrum, nec secundum veram philosophiam videtur possibilis.

Obseruandum igitur est, eandem uocationem, & cogitationem, sanctam, & primum motum uoluntatis subditum, dici gratiam operantem, & praeueniens, & cooperantem & comitantem eandem (inquam) diuerso modo consideratam: nam quatenus consensum nostrum antecedit, est operans, & praeueniens, quatenus uero permanens in nobis efficit nobiscum consensum, est cooperans, & comitans. Nam ita consensus noster est à Deo, & nobis, ut Deus non solum immediate physice ad illum concurrat, sed etiam media cogitatione illum in nobis efficere dicatur eo modo, quo intellectus uoluntatem mouet, & allicit. Quare quemadmodum Iacobi 2. & in Conc. Trid. sess. 6. cap. 10. dicitur fides cooperari bonis operibus, ac proinde dici debet ipsa fides gratia cooperans ita sancta cogitatio, quatenus nobiscum cooperatur, dici debet gratia cooperans: ob id tamen non affirmamus, gratiam cooperantem esse eandem omnino gratiam cum operante, sed dicimus, esse eandem, & diuersam à gratia operante, & praeueniens in genere gratiae, doni, & beneficii, & habere nouum aliquid in genere rei, nempe effectum: ac proinde dicimus, ipsum influxum uocationis in consensum ad ipsam gratiam cooperantem, & comitantem, sicut actum ipsius pertinere. Ex quo etiam plane

infertur, quemuis consensum liberum, etiam circa finem, qui meritorius esse potest, & pertinet ad pietatem, esse gratiae iam cooperantis, & comitantis nos, ut praedictum est.

Recentiores tamen nonnulli dicunt, gratiam adiuuans esse, non solum uocationem cum concursu Dei, sed etiam habitum supernaturalem gratiae. Ego uero fateor, ad aliqua opera per hunc habitum nos adiuuari: tamen cum gratia adiuuans, & excitans necessaria sit ad alia opera, ad quae talis habitus non requiritur, ideo Augustiniani nomine adiuuans gratiae solum intellexerunt uocationem Dei, quatenus efficit, ut uoluntas consentiat. Verum, si phrasim, & modum loquendi Augustini tenemus, qui nusquam appellauit gratiam operantem, & cooperantem, sed solum dixit, deum quaedam bona operari in nobis sine nobis, quaedam autem nobiscum dicendum est, domum seu gratiam, quam in nobis Deus operatur sine nobis, esse cogitationem, & motum uoluntatis non deliberatum: gratiam uero, quam operatur in nobis nobiscum, esse liberum consensum, nam nostra operatio dicitur donum Dei, ac proinde gratia ut enim ait Aug. i. de praedest. S. i. m. *Gratia Dei est ipsa donatio*. Ceterum inuenio in Augustino, etiam gratiam aliquid operari in excitanda uoluntate, nempe sine nobis reprehendit enim Pelagium lib. 1. contra duas epist. Pelagianorum cap. 19. in principio, quia id negauerit. Id autem ego intelligerem de cogitatione, quae quatenus excitat in uoluntate primum motum non deliberatum, dicitur aliquid operari sine nobis ad excitandam uoluntatem. Ob id tamen non dicitur ab Augustino gratia operans, neque hoc modo ab eo uocata usquam inuenitur distincta à gratia cooperante.

CAPVT X.

Quid sit gratia subsequens.

Tertium membrum diuisionis, quam 2. cap. adduximus, non modo est Scholasticorum, sed etiam antiquorum Patrum, quos referemus tamen Scholastici alio modo, quam Patres illud intelligant. Explicare igitur oportet, quid nomine gratiae subsequens, non solum à Scholasticis, sed etiam à patribus significetur: conferet enim non mediocriter ad intelligentiam clariorem necessitatis gratiae, circa quam uersatur praedestinatio Scholastici itaque cum S. Th. 1. 2. quaest. III. art. 3. de S. Thomas. gratia habituali praesertim hoc membrum intelligentes, dicunt quinque effectus esse gratiae: primum sanare animam: secundum bonum uelle: tertium bonum operari: quartum in bono perseuerare: quintum ad gloriam peruenire. Quemlibet autem posteriorem effectum respectu praecedentis dicunt congrue appellari effectum gratiae subsequens. Allegat pro hac sententia S. Th. Augustinum in libro de natura, & gratia c. 31. Alium tamen esse illius loci sensum illico demonstrabimus: atque in uniuersum quotiescumque Patres de gratia subsequente, & praeueniens loquuntur, non unam reflatam ad aliam, sed utramque nobiscum comparatam, sic uocant, nempe praeueniens, quae nos praeuenit, subsequens, quae nos subsequitur, quamuis non semper eodem modo, gratiam praeueniens, & subsequens distinguant.

Porro autem hos Patres non distinguere gratiam habitualement in praeueniens, & subsequens, 41

40
Eadem uocatio
non est operans
gratia, & cooperans
diuerso modo.